

Lore Basurko Elezgarai Paletas

*Mutriku,
Gipuzkoa
(1933-2010)*

Aurkibidea

Biografia

Mutrikun jaiotako emakumea.
Arrantzale familiakoa.
Gaztetandik Mutrikun zeuden
arrain-lantegietan lan egindakoa.
Gizona eta semea marinelak.
Semea itsasoan galdua. Nahiz
eta bizitzak gogor hartu, beti
kanturako prest dagoen
emakume gogor eta alaia.
Herriko kontu zaharrak eta
abestiak batu zitzaizkion
grabazio honetan.

Zintak

MUT-018

- **Proiektua:** Mutrikuko kantak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Arrizabalaga, Nerea - Garagarza, Garbiñe
- **Data:** 2008-10-24
- **Iraupena:** 60 min
- **Euskarria:** MiniDV
- **Kodifikatzailea:** Otegi, Aitziber
- **Transkribatzailea(k):** Egaña, Eli

Pasarteak

1. Mutrikuko San Agustinen jaioa

- **Erref:** MUT-018/001
- **Iraupena:** 0:02:08. **Hasi:** 00:00:00. **Bukatu:** 00:02:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Itsasoa » Arrantzontziko bizimodua eta lanak » Arrantza-orokorra

Laburpena:

Mutrikuko San Agustin kalean jaio zen. Gurasoak ere bertakoak zituen. Auzoaren aldaketak aipatzen ditu. Aita eta senide gehienak arrantzaleak zituen.

2. 12 urterako "eskabetxean" lanean

- **Erref:** MUT-018/002
- **Iraupena:** 0:01:54. **Hasi:** 00:02:08. **Bukatu:** 00:04:02
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Lehorreko lanak » Arrain fabrikak

Laburpena:

12 urterekin hasi zen "eskabetxean" lanean. Hanka azpian harria jarri eta bederatzi urterekin arrain fileteak egiten hasi zen. Ezkondu aurreko eta ondorengo lantokien aipamena egiten du.

3. Aita arrantzalea

- **Erref:** MUT-018/003
- **Iraupena:** 0:02:01. **Hasi:** 00:04:02. **Bukatu:** 00:06:03
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:

Umea zela aitak hilabete egiten zuen kanpoan arrantzan, eta ez zuten etxean

asko ikusten. Lore alaba bakarra zen. Amaren aipamena egiten du, oso gogorra zen. Joko batzuk aipatzen ditu eta errekaratzen baina nola joaten ziren kontatzen du.

4. Orduko garbiketa nekagarria

- **Erref:** MUT-018/004
- **Iraupena:** 0:00:57. **Hasi:** 00:06:03. **Bukatu:** 00:07:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa garbitzea

Laburpena:

Etxean ez zuten garbigailurik, eta harri-ikatzeko sua eta arraskako ura izaten zuten. Hondarra eta lixiba izaten ziren orduko garbikariak, eta garbiketa egitean belauneko eta eskuko minez amaitzen zuten.

5. Eskolara ez joateagatik, lanera

- **Erref:** MUT-018/005
- **Iraupena:** 0:01:45. **Hasi:** 00:07:00. **Bukatu:** 00:08:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Zigorak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Mojak
- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)

Laburpena:

Eskolara ez joateagatik gustura hasi zen lantegian lanean. Etxean ez zuten dirurik eskola ordaintzeko. Karidadeko mojek eman zioten eskola eta nola zigortu eta jotzen zituzten kontatzen du.

6. Mojen zigorak

- **Erref:** MUT-018/007
- **Iraupena:** 0:03:04. **Hasi:** 00:09:13. **Bukatu:** 00:12:17
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Mojak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Zigorak

Laburpena:

Mojek zigortzen zituztenean, liburuak eskuetan jarrita belauniko eta lurrari muin ematen edukitzen zituzten. Pobreak ziren umeak oso gaizki tratatzen zituzten. Eskola gutxi ikasi zuen. Amak emandako diruarekin kontuak atera ezinda gertatutako pasadizo bat kontatzen du.

Transkripzioa

- Kastigada're belauniko lurrian jarri, beso bixak hola ipini, haura, zabal-zabalik, ipini libro haundixak eskutan hola eta balantzaka-balantzaka

egoten giñan. Eta gero “ahora tienes que besar el suelo cien veces” ta hantxe, mutur danak arraskatu biharrikan. Esaten nion “guri sarnaik ez digu erten “porque Dios no ha querido”, bestela sarniak ertengo zigun guri, e. Gaiztua! Eta Egañaneko hari ta holako jende aberatsai harek “atxi!” igual katarrua ta mojak eurak atea pañelua —gure aldian garbixak eukitzen zeuen guk ez giñun eukitzen pañeloikan ere; eskuturrakin ta—, eta hartu pañeluak eta harei mokuak-eta kendu. Eta pobre jendiai kastigua, palizia... jo baiña jo eitten zigun, e! Gu eskola jun nahiezta ibiltzen giñan,eskola ihesi beti.

- Hortik Agapitonea orduan ihesi.

- Horretxeaittik ez deu guk ize ikasi eskolan, ez deu ize ikasi guk eskolan.

“Sumar” ta “restar” justo-justo, ta “dividir” numero batekua, ta bea’re ahaztuta dakat. Baiña iñok ez dit izorratzen, e! Ni... Gure ama Donostia juten zan, bere aitzia ikustea juten zan Donostia, eta lagatzen zian honenbesteko bat. Goizian juten zan ta illuntzian etorri. “Aiba, Lore, honenbesteko haura, ta neri zer gastatzen dezun neri apuntatu hor, e”. Ba, igual ogixa, ba, zortzi zentimo edo hamar zentimo edo eztaikit ez nai akordatzen oan zenbat baiña... ba, kuartillo bat ardau bazkaittako danontzako beste honenbeste ta igual azaburu bat honenbeste ta hola. Hasi nitzan ateatzen “honenbeste balixo deu, harek honenbeste balixo deu, honenbeste balixo deu, honenbeste dakat bueltan...” Suma haura ezin zoan ama batek atea; ezta aman semeik’e! Ezta iñok’e! Esaten noan: “hau da markia!”. Gure Joxe Agustin, anaixa, Ondarruan bizi zana —haura’re hil zan gizajua—, haura lihorrian ibiltzen zan guraiza fabrikan, baiña gero zakan berak obsesiua tornero ateratzeko ta, haura, zeak, libruak etxea “por correspondencia” ekarri ta estudixatzen zoan. Esan nion: “Joxe Agustin —etorri zan bazkaitta ta—, amak honenbeste diru laga ditt , honenbeste gastatu det, honenbeste dakat bueltan eta neri honek ez ditt ondo ertetzen”, “Zela ertengo dizu, Lore, honek ondo, ba? “Cinco” ta “cuatro” ta “tres” ta honek eta ondo dakazu baiña “doce” hau, “uno” hau kanpuan ipini bihar dezu,”. La letxe! Hantxe ikasi numeruak kolokatzen! Nik danak alde batera ipintzen ta aman semeik ez zauan semeik haura suma klase haura aterako zoanik!

- Bueno, mandatuakin bada ere...

- Bai, ikasi guk ein gendun, “honenbeste balixo deu ta honenbeste balixo deu ta honenbeste gastatu det ta beste horrenbeste dakat bueltan...”, ondo ertetzen zian, baiña suma klase haura amai erakusteko ez! Ene...! Guk holako... zenbat holako gauza...!

7. Antxoei burua kentzen

- **Erref:** MUT-018/008
- **Iraupena:** 0:02:26. **Hasi:** 00:12:17. **Bukatu:** 00:14:43
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Lehorreko lanak » Arrain fabrikak

Laburpena:

"Apitonia"-rengana joan eta antxoa harrapatu berri zutenean lagundu egiten zioten. Antxoak otarretan batzen zituzten eta haiei burua kentzen aritzen ziren. "Apitonia"-tik "Gustonera" joan zen lanera eta han egiten zituen lanak aipatzen ditu.

8. Antxoa kontserba

- **Erref:** MUT-018/009
- **Iraupena:** 0:04:07. **Hasi:** 00:14:43. **Bukatu:** 00:18:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Arrantza-kanpainak » Antxoa
- Itsasoa » Lehorreko lanak » Arrain fabrikak

Laburpena:

Antxoak pilota bat eginez bildu eta gatz-uretan jartzen zituzten kontserbatzen. Trapuarekin marraskatu eta gero xerrak egin eta ontzietan sartzen zituzten. Antxoak eta atuna garbitzetik hasi eta kaxan sartu arteko prozesua azaltzen du.

9. Itsasontziak porturatzean lan bila

- **Erref:** MUT-018/010
- **Iraupena:** 0:01:08. **Hasi:** 00:18:50. **Bukatu:** 00:19:58
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak
- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)

Laburpena:

Emakumeak eurak joaten ziren lantegietara lan eske itsasontziak porturatzen zirenean eta zeinek gehiago eskaini bertan hasten ziren lanean. Ez zuten ez kontraturik eta ez segururik izaten.

10. Kontserbetako emakumeak kantu-zaleak

- **Erref:** MUT-018/011
- **Iraupena:** 0:03:28. **Hasi:** 00:19:58. **Bukatu:** 00:23:26
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Lehorreko lanak » Arrain fabrikak
- Politika » Euskara eta politika

Laburpena:

<p>Kontserbetan lan egiten zuten emakumeek kantarako zaletasun handia zuten. Kantu bat aipatzen du. Eskabetxean zeudenean goizeko 03:00etarako hasten zen Lore kantuan. Euskaraz kantatzea debekatua zegoen garai hartan. Deabruzko izena zuela eta bi urtez errazionamendu gabe utzi zuten.</p>

11. Emakume nagusiagoei ikasitako kantak

- **Erref:** MUT-018/012
- **Iraupena:** 0:01:51. **Hasi:** 00:23:26. **Bukatu:** 00:25:17
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Bestelako kantak

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Aparatuak, objektuak

Laburpena:

<p>Irratirik ez zuten garai hartan eta emakume nagusiagoei entzuten zizkieten abestiak ikasten zituzten. Erdarazko kantu bat kantatzen du.</p>

12. Auzoko jaiak

- **Erref:** MUT-018/018
- **Iraupena:** 0:01:16. **Hasi:** 00:43:32. **Bukatu:** 00:44:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak

Laburpena:

Auzoko jaien aipamena egiten du. Amak txorizo egosia eta beste jaki batzuk jartzen zituen denentzat. Zezenak eta ume-jolasak izaten ziren festetan.

13. Asteburuetan ere lanean "Sábado inglés"-a jarri arte

- **Erref:** MUT-018/020
- **Iraupena:** 0:01:53. **Hasi:** 00:45:48. **Bukatu:** 00:47:41
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak

Laburpena:

<p>Asteburuetan ere lan egiten zuten "S´bado inglés"-a jarri zuten arte. Gauez ere askotan lan egiten zuten. Aste Santuan ere ez zuten jairik izaten.</p>

14. San Pedro eguneko ospakizunak

- **Erref:** MUT-018/021
- **Iraupena:** 0:02:04. **Hasi:** 00:47:41. **Bukatu:** 00:49:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak
- Aisia » Kultura » Zinema

Laburpena:

San Pedro egunez marinelek Beheko plazan dantza egiten zuten eta hura ikustera joaten ziren Lore eta lagunak. Osaben aipamena egiten du eta egiten zituzten adar-jotze eta antzerkiak azaltzen ditu. Antzerkirako zaletasun handia zegoen herrian.

15. Dantza lotuan egiteagatik kongregaziotik kanpora

- **Erref:** MUT-018/022
- **Iraupena:** 0:05:23. **Hasi:** 00:49:45. **Bukatu:** 00:55:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Kongregazioak
- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:

<p>Igandeetan dantzara joaten ziren. Mutilek gonbidatuz gero limonada edaten zuten, neskak ez baitziren tabernara sartzen. Dantza lotuan egiteagatik Mariatarren kongregaziotik botatzen zituzten neskak. Zinta bat edukitzen zuten eta hura janztega galarazten zieten dantza egiten bazuten. Gauean ez zen argirik egoten eta beldurrez joaten ziren etxera.</p>

16. Ukuilu eta sagardotegiak

- **Erref:** MUT-018/023
- **Iraupena:** 0:02:32. **Hasi:** 00:55:08. **Bukatu:** 00:57:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak
- Aisia » Taberna giroa » Elkarrekin gastronomikoak
- Aisia » Taberna giroa » Sagardotegiak

Laburpena:

<p>Etxe ingurua deskribatzen du. Dolarea zegoen etxe ondoan eta sagardoa egin eta saldu egiten zuten. Mutrikun ukuilu eta sagardotegi asko zeuden. Soziedade egin zenekoa eta egiten ziren parrandak aipatzen ditu.</p>

17. Mutilak neskei etxepetik kantari

- **Erref:** MUT-018/024
- **Iraupena:** 0:02:30. **Hasi:** 00:57:40. **Bukatu:** 01:00:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Kantei buruzko azalpenak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak

Laburpena:

<p>Mutriku beti izan da herri kantaria eta mutilen batek neskaren batekin zerbait nahi bazuen sarritan etxe azpian kantatu ohi zieten neskei. Elizan kantatzea gogoko zuen. Garai bateko elizako kontuak kontatzen ditu.</p>

18. Elizara ez joateagatik ihes egiten zutenekoa

- **Erref:** MUT-018/026
- **Iraupena:** 0:00:57. **Hasi:** 01:01:25. **Bukatu:** 01:02:22
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak

Laburpena:

Mezara joatea derrigorra zen, eta bezperetara ere joaten ziren. Elizara ez joateagatik ihes egin eta jolasera joaten ziren batzuetan.

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkarte

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com